

centre d'innovation
et de design
au Grand-Hornu

NATURE
MORTE
NATURE
VIVANTE

Formafantasma, Charcaol, Glass bottle, 2012 © foto Luisa Zanzani

Persbericht

Nature morte/Nature vivante

Samengesteld door Veerle Wenes, geassisteerd door
Françoise Foulon en Ralph Collier

24.11 2019 → 08.03 2020

Het doel van het wetenschappelijk onderzoek is niet langer de natuur zelf, maar de natuur die ondervraagd wordt door de mens, en in die mate ontmoet de mens in feite zichzelf.

Werner Heisenberg

De Franse term *nature morte* (stilleven), sinds het einde van de 17e eeuw een populair genre in de schilderkunst, bevat vaak een moraliserende verwijzing naar de ijdelheid van de mens en de vergankelijkheid van de natuur. Net die menselijke ijdelheid lijkt vandaag de vergankelijkheid van de natuur in de hand te werken. In het huidige tijdperk, dat het "antropoceen" wordt genoemd, ondervinden het klimaat en de atmosfeer de gevolgen van de menselijke activiteit. Met het uitsterven van plant- en diersoorten krijgt de term *nature morte* hierdoor een andere betekenis.

Gelukkig heeft de natuur echter een enorme regeneratieve kracht, waardoor deze zich steeds tracht te herstellen. Dit stimuleert de mens om het mechanisme, door de natuur gebruikt om haar leven, reproductie en duurzaamheid te verzekeren, verder te onderzoeken. Elke materiële toestand is in werkelijkheid slechts een momentopname van een lang en traag evolutieproces van transformatie, aggregatie, assimilatie, decompositie... met andere woorden de natuur leeft!

In samenwerking met ontwerpers, architecten en kunstenaars toont de tentoonstelling *Nature Morte/Nature Vivante*, in het CID (centrum voor innovatie en design), een uitgebreid onderzoek en werkproces die de relatie tussen mens en natuur in vraag stelt door ecologie, wetenschap, moreel bewustzijn en artistieke creatie samen te brengen. *Nature Morte/Nature Vivante* laat zien hoe de dubbelzinnige relatie tussen mens en natuur tegelijk nefast als inspirerend kan zijn.

DE TIJD VAN DE NATUUR

We zijn een nieuw tijdperk, het antropoceen, binnentreden, dat gekenmerkt wordt door de steeds grotere voetafdruk van de mens op de natuur. Het mondt uit in een ecologische crisis zonder voorgaande, die de relatie van de mens met zijn omgeving op de helling zet en de catastrofale impasse van het consumentisme aantoont.

Er gaan steeds meer stemmen op die tot een andere relatie tussen de mens en plant willen komen, een relatie die tot nu toe op de achtergrond bleef in de hiërarchie van menselijke prioriteiten. Volgens de antropologe Natasha Myers zijn we er momenteel getuige van "dat filosofen, antropologen en wetenschapsjournalisten hun aandacht richten op het fascinerende leven van de planten».

Sommige kunstenaars hebben al tientallen jaren geleden de belangstelling voor de plantenwereld als onderwerp van hun praktijk genomen. Al in 1982 was de Duitser Joseph Beuys een pionier met zijn project met de titel *7000 eiken - Stedelijke bosbouw in plaats van stedelijk bestuur* tijdens Documenta 7 in Kassel. Met de hulp van een leger van vrijwilligers plantte en verspreidde hij 7000 bomen door de stad. Bijna 40 jaar later overleeft het werk zijn schepper en blijft het evolueren, want de levensduur van een eik overtreft ruimschoots die van de mens.

Werken die levende organismen integreren zijn afhankelijk van de ontwikkeling van die organismen. Dat gaat gepaard met een vorm van controleverlies, omdat de resultaten onvoorspelbaar zijn. Dit soort werken bevorderen echter het maken van fysiek contact met de toeschouwer, verdiepen de kennis van biologische processen die specifiek zijn voor deze organismen, en bevrijden de toeschouwer van ongewenst antropocentrisme. Sommige botanische experts, zoals Stefano Mancuso, aarzelen zelfs niet om vandaag over de «zintuiglijke intelligentie» van planten te spreken.

De Oostenrijkse kunstenaar Lois Weinberger, waarvan werk te zien is in de tentoonstelling, benadrukt op een gelijkaardige manier de metaforische politieke rol die planten kunnen spelen. Hij doet dat door de groei- en verspreidingskracht van onkruid te gebruiken, om ermee kwesties op te roepen die brandend actueel zijn: menselijke gemeenschappen en migratieverschijnselen.

Een andere kunstenaar uit de tentoonstelling, Michel Blazy is vanaf het begin geïnteresseerd in alles wat leeft. Hij gebruikt de meest uiteenlopende materialen voor zijn sculpturen: planten, hondenkoekjes, absorberend katoen, wc-papier... om te experimenteren met het leven als een model van groei en ontwikkeling. Als een systeem in voortdurende ontwikkeling, waarvan de evolutie 'in real time' wordt ervaren. Zo zal bijvoorbeeld een element in een proces van verval (een sinaasappelschil bijvoorbeeld) van het ene moment op het andere, of van de ene toeschouwer tot de andere, nooit hetzelfde zijn. Omdat het leven - in dit geval dankzij micro-organismen, bacteriën of schimmels - ondertussen zijn onophoudelijke transformatiewerk heeft voltooid. Het leven ontwikkelt zich zo als een aleatorische vorm die niet vooraf is voorzien door de kunstenaar. Die beweert zelfs dat hij de vorm niet beheerst omdat, zegt hij, "het materiaal, het leven en de tijd hun gang gaan».

RECREATIE, CO-CREATIE

Tot voor kort waren kunstenaars, ontwerpers en architecten gewend om met inerte, niet-levende materialen te werken. Vandaag beschikken ze over nieuwe biologische producten, die door de technologie makkelijk, zo niet oneindig, reproduceerbaar zijn. Zodra zij de ontwikkelingsstadia ervan onder controle hebben, beschikken zij over heuse nieuwe materialen. Daaronder o.m. het mycelium [het vegetatieve systeem van schimmels] dat nog lang niet zijn al mogelijkheden heeft getoond.

In het digitale tijdperk sijpelt het transformerende leven langzaam maar zeker de gebieden van de creativiteit binnen. Er zijn vele mogelijke benaderingen mogelijk van wat nu biodesign heet. Werken met levende organismen zoals gisten, bacteriën of mycelium leidt onvermijdelijk tot een meer ecologisch en verantwoord ontwerp van onze toekomstige samenlevingen.

De verkenning van onzichtbare vormen en verborgen levensprocessen was tot nu toe voorbehouden aan de geneeskunde of biologie, maar heeft ook de belangstelling van kunstenaars gewekt. Het is vandaag mogelijk om levende weefsels in 3D te printen op basis van stamcellen en om simulacra van levende objecten te maken.

De biotechnologie, een nieuw gebied tussen kunst, innovatie en wetenschap, wordt nu gebruikt als een medium voor de creatie, of beter de co-creatie, van originele artefacten.

DE AARD VAN DE TIJD

Kunst is een stap van de natuur in de richting van de oneindigheid.

Khalil Gibran, Zand en schuim

De tentoonstelling heeft het ook over *Nature Morte*, het stilleven. Dat impliceert de aanwezigheid in een werk van levenloze elementen die op een bepaalde manier georganiseerd zijn, met een symbolische bedoeling en om een poëtische emotie uit te lokken. Traditioneel is het stilleven vaak synoniem voor ijdelheid. Het zou ons moeten herinneren aan het bespottelijke van het menselijke gedoe, aan het kortstondige karakter van ons verblijf op aarde, en aan de onvermijdelijkheid van de dood. Bloemen en vruchten zijn in het stilleven alomtegenwoordig, en dragen symbolische betekenissen en bijbelse verwijzingen: de appel verwijst naar Adam, de anjer naar de menswording van Christus... Andere categorieën van voorwerpen roepen op hun beurt weer het vergaan van alle materie op (beschimmeld fruit), het vlieden van de tijd (de klok), de broosheid van het leven (verwelkte bloemen), de ijdelheid van elk wereldlijk bezit (gebroken glazen)...

In de tentoonstelling zijn er werken te zien krijgen die o.m. tonen:

- een utopische schoonheid, die van het kleine, het onzichtbare, het vergankelijke;
- een wetenschappelijke benadering, gebaseerd op recent onderzoek en op «geprogrammeerde natuur»;
- levende werken, die tijdens de hele tentoonstelling zullen evolueren;
- de vreemde verleiding van artificiële, hyperrealistische of denkbeeldige planten;
- artistieke dispositieven die ter plekke zijn gerealiseerd.

Het geheel krijgt coherentie door een web van semantische gelijkenissen en wordt gediend door een zeer sobere scenografie. De tentoonstelling gaat over de toestand van deze wereld, waarbij sprake is van het leven, transformatie, ontbinding en dood... Kortom: van het werk van de tijd.

DEELNEMENDE ARTIESTEN

- Alexi Williams – Wales
- Andrea Branzi – Italië
- Ani Liu – Verenigde Staten
- Anne Ausloos – België
- Ariel Schlesinger – Israël
- Arvid & Marie – Nederland/Frankrijk
- Babs Decruyenaere – België
- Bas Smets & Wannes Peremans – België
- Benjamin Verdonck – België
- Diana Scherer – Duitsland
- Eline Willemarck – België
- Elissa Lacoste – Frankrijk
- Erez Nevi Pana – Israël
- Erine Wyckmans – België
- Gabriel Rico – Mexico
- Formafantasma – Italië
- Hilde De decker – België
- Hongjie Yang – China
- Jean-Philippe Tromme – België
- Lieve Van Stappen – Nederland
- Lilla Tabasso – Italië
- Lois Weinberger – Oostenrijk
- Maarten Van den Eynde – België
- Marlène Huissoud – Frankrijk
- Michel Blazy – Frankrijk
- Nel Verbeke – België
- Nurit Bar-Shai – Israël
- Octave Vandeweghe – België
- Roland Persson – Suede
- Scholten & Baijings – Nederland
- Studio Klarenbeek & Dros – Nederland
- Studio Nienke Hoogvliet – Nederland
- Studio Wieki Somers – Nederland
- Tania De Bruycker – België
- Tony Matelli – Verenigde Staten
- Various Artists – België
- Vincent Egon Verschueren – België
- Xandra Van Der Eijk – Nederland

PRESS CONTACT

Hélène van den Wildenberg
Caracas Public Relations
+32 (0) 2 560 21 22
+32 (0) 495 22 07 92
info@caracascom.com

Persbeelden kunnen zonder paswoord gedownload worden op WWW.CARACASCOM.COM

Tony Matelli

Weed, 2019

Scholten & Baijings

Vegetables, 2009

© foto Scheltens & Abbenes

Octave Vandeweghe

Cosmic gestures #17

© foto An Onghena

Lols Weinberger

Garten, 1997 - 2003

© photo Dirk Pauwels

Elissa Lacoste

Dolomies, 2019

© photo Elissa Lacoste

PARTNERS

- . De vzw CID - centrum voor innovatie en design in Grand-Hornu is gesubsidieerd door de Provincie Henegouwen.
- . Met de steun van Federatie Wallonië-Brussel - sectie beeldende kunsten.
- . In het kader van de honderdste verjaardag van het cultuurbeleid in Henegouwen

**CID - CENTRUM VOOR INNOVATIE EN
DESIGN in Grand-Hornu**

Site du Grand-Hornu
Rue Sainte-Louise 82
B-7301 Hornu

T: +32 (0)65 65 21 21
F: +32 (0)65 61 38 97
info.cid@grand-hornu.be

www.cid-grand-hornu.be
www.facebook.com/cidgrandhornu

VOORZITTER

Fabienne Capot

DIRECTRICE

Marie Pok

COMMUNICATIEDIENST

Massimo Di Emidio
+32 (0)65 61 39 11
massimo.di_emidio@hainaut.be

PERSCONTACT

Hélène van den Wildenberg
Caracas Public Relations
+32 (0)2 560 21 22
+32 (0)495 22 07 92
info@caracascom.com

OPENINGSUREN

Dagelijks van 10 tot 18 uur, behalve op
maandag.

De site van Grand-Hornu is gesloten op
24, 25, 31 december en 01 januari.

De administratieve dienst is op
werkdagen bereikbaar van
8u00 tot 16u30.

TOEGANGSPRIJS

- Combiticket Site du Grand-Hornu /
CID / MAC's: 10 €
- Reductietarief: 2 of 6 €
- Groepstarief (minimum 15 pers.): 6 €
- Schoolgroepen: 2 €
- Gratis voor kinderen onder 6 jaar
- Gratis toegang de eerste zondag van
de maand
- Gratis rondleiding van dinsdag tot
vrijdag om 15.30, zaterdag om 11.00
en 15.30, zondag om 15.00 en 16.30
- Audio-gids om de historische site te
ontdekken (FR / NL / DUIJS / ENG / IT
/ SP): 2 €

RESERVATIES

Advance reservation required for guided
tours (by appointment) of exhibitions and/
or historic site (FR / DUTCH /
GERMAN / ENGL).

+32 (0)65 61 39 02
reservations@grand-hornu.be

RESTAURATIE

Rizom is het zesde project van Chef
Sang Hoon Degeimbre.

Dit restaurant, gelegen in het hart
van de Grand-Hornu, biedt een
keuken die verschillende culturen laat
samensmelten. Daarnaast biedt Rizom
ook een nieuwe fastfoodservice in de
cafeteria, die onlangs werd omgebouwd
door designer Benoît Deneufbourg.

info@rizom-restaurant.be
www.rizom-restaurant.be
+32 (0)65 61 38 76

